

האיש שלנו בהאבנה (ד)

אזלה, אזלה, ברוכים הבאים, סני יורס... כך שרה התזמורת הניידת, שניצבה ליד המסוט. ארבעה מנגני גיטרה, בלבוש הדרום-אמריקאי הסגנוני, בעלי חולצות-משי מבריקות ושרחלים תפורים, שרו לנו סרנאדה: "ברוכים הבאים להאבנה...".

לפתע מת השיר באיבו, כמו תקליט על פטיפון ישן, אשר שכחו למתוח את הקפיץ שלו. הסמבה העליונה הסתיימה ביללה דוקרת-לב. כי המנגנים — מעין ועדת קבלה של הבירה העליונה — נוכחו לפתע לדעת, שמתוך מסוט קובאנה, שבא ממיאמי, ירדו רק ארבעה נוסעים. וזאת בחודש דצמבר, שיא עונת-התיירות. ומבין הארבעה, רק אני הייתי אורח זה.

שום דבר אחר לא יכול היה להבהיר במהירות כה אזורית את מצבה של קובה כיום: גן-עדן מנווה, אפוף מיסתורין ופת דים, אשר כל הנוסע אליו, מוזהר שהוא עושה זאת תוך סיכון חייו.

מה קורה, לאמיתו של דבר, בהאבנה? מה שומעים שם: שריקת יריות והדי פצי צות, או שירת הסניורטאס והדי תופים? אחרי ביקור של שבועיים, בכל רחבי הארץ, אני יכול לענות: אלה גם אלה, אבל הקולות העליונים רבים ותזקים הרבה יותר מהמולת המלחמה. מדי פעם מתפוצצת אומ נמצה בהאבנה, אבל היא נבלעת במהרה באחירה המשכרת, העליונה של העיר.

★ ★ ★

"תן לו חוק, פידל!"

ביורה הראשון לבואי הנה, התפור צצו שש פצצות. דבר זה, כשלעצמו, אינו בלתי-רגיל כאן. אבל אחת הפצצות האלה הרסה את תחנת-הכוח, המספקת חשמל לשליש העיר הגדולה והדיפה, ובמשך יום וחצי היתה האבנה שרויה חלקה בי

מאת

שלום כהן

חשכה. המעליה בבית-המלון שלי לא פע לה, ממוגה-אחורי, החיוני באקלים החם ה- תמידי, חדל לפעול, ובמקום הרמזורים ה- חשמליים, ניצבו שטרים בהצטלבויות ה- רחובות, כדי להנחות את התנועה.

דבר זה, לכל הדעות, אינו רגיל — אפי לו בהאבנה. אך איש מכל אלה שפגשתי לא נראה מופתע במיוחד. "ככה זה", הם ביר לי נהג המוניות, שעזר לי לפענח את כותרות העתון. "פה בקובה תמיד היו פצצות. כשבאטיסטה היה בשלטון, קאסטרו ה- הטיל פצצות. כשקאסטרו בשלטון — אחרים זורקים פצצות."

אלא שפצצות אלה אינן גורמות, לרוב, נזקים של ממש. בדרך כלל, אלה הן פצי צות-הפחודה, המתפוצצות ברעש אדיר ומחבי לות, לכל היותר, בשמשות של כמה דירות. הישגן הממשי היחיד: הן מזכירות לכל איש בקובה כי משטרו של פידל קאסטרו עומד מול בעיות ואויבים לרוב. לא רק אויבים מבפנים, אלא גם מבחוץ. הכל משוחתים כעת על איומי הפלישה, המרח פים באחיר.

מנין תבוא הפלישה? מארצות-הברית, בי אופן רשמי? מפרובליקה שכנה, תחת מסחה של תנועת שחרור קובאית אנטי-פידליס- טית? לאיש ברחוב, זה היינו הך. הוא מב ליט את הנשק שחולק לו כאיש מיליציה; בשעות היום הוא משוחח עם חבריו על

מה היה קורה לולא נסוג יגאל אלון מאבו-עג'י המהפכה

הימים היה סטודנט בהאבנה, השתתף בהתקפה על שדה-התעופה של העיר, חילק כרוזים והסית פוע

של הבאנק האמרי מודיע: "אנו תומי האיגודים המקצועיים". בראש המדרגות המובילות

ביותר באמריקה הלאטינית, ומרתפי העיר נזיים שלו היו לשם-דבר. אך לעומת סלי- דה המונית זו מבאטיסטה היו גורמים אחרים בארצות-הברית שחששו מפני כל הפיר- כה. היו אלה בעלי החברות האדירות, ש- חלשו על מטעי הסוכר והטבאק של הארץ. הם היו בעד באטיסטה, כי את באטיסטה יכלו תמיד לקנות.

כיום, פחות משנתיים אחרי נצחונן של קאסטרו, צועד רוב רובה של דעת-הקהל בארצות-הברית מאחורי אילי ההון והאס- טראטיה בשינאתם לקאסטרו. כיצד קרה הדבר?

מטיחים האמריקאים: "הוא קומוניסט!" למילה זו אין מה להוסיף. אין האשמה כבדה יותר, בחלק זה של העולם. אנכ, בעת ביקורו האחרון במרכז האו"ם, נשאל ניקיטה חרושצ'וב על-ידי עתונאים אמריק- אים, אם פידל קאסטרו קומוניסט. השיב ניקיטה: "אני יודע אם הוא קומוניסט. אני רק יודע שאני פידליסט!"

מסבירים אנשי קאסטרו: "איננו קומו- ניסטים. היאנקים שונאים אותנו מפני ש- חיסלנו את זכויות-היתר שהיו להם כאן, ומפני שהכרנו על עצמאותנו משלטונם." האמת, כרגיל, רחבה הרבה יותר. משטרו של קאסטרו הלאים אומנם את המטעים ה- ענקיים ואת המפעלים הגדולים — גם של היאנקים וגם של המיליונרים הקובאים.

הוא חילק את האדמות לאיכרים והנהיג רפורמות שונות. הדומות מאוד לאותן ה- נהוגות בברית-המועצות. אולם הן גם דו- מות לכמה מן השיטות הקיימות בישראל, למשל.

אילו היתה המהפכה הפידליסטית נשארת תנועה מקומית מוגבלת, יתכן כי האמריק- אים היו סופגים את המהלומה, מעתהים מעט את פניהם, מנכים את ההפסדים ממט- הכנסה, ומשלימים עם העובדות. אך לפי כל הסימונים, אין מהפכה זו סוף פסוק, אלא תחילתן של פרק ארוך מאוד. לא רק בתוך קובה עצמה, כי אם בכל רחבי אמרי- קה הלאטינית. מדינות אלה נתונות, במידה זו או אחרת, לאותו מצב בו היתה קובה שרויה עד לסילוקו של באטיסטה: שלטון רודני ופיאודאלי, לרוב רקוב ומושחת, ה- נתמך על-ידי ארצות-הברית, והמשתף פעו- לה עם אילי ההון הצפון-אמריקאיים. ומ- תחת לשלטון זה: עוני ממאיר, בורות ו- רעב.

להלכה שניצתה בקובה מתיוה ניצוצות בכל המרחב הלאטיני, ובארץ אחרי ארץ פורצות מרידות והתפרעויות, שמנהיגיהן קוראים: "יחי פידל!" הממשלות הנוגעות בדבר, ואיתן חשינגטון, צועקות מיד כי זוהי מלאכתם של סוכנים קובאיים. אולם אין כל צורך בסוכנים קובאיים. המהפכה הפידליסטית עושה את שלה מבלי שקאסט- רו ואנשיו אף ינקפו אצבע בארצות הש- כנות. עצם קיומם מספיק ללבות את אש המהפכה שם. לכן הוצבו האברודוס גבוה- גבוה ברשימת האויבים של ארצות-הברית.

★ ★ ★

על מפטיק וגדובום

לכל אויב של ארצות-הברית יש כי יום אפשרות בדוקה: לבקש עזרה מן הרוסים. בכל מקרה, הם נענים בהתלהבות. כך קרה גם בקובה, דבר שהגביר עוד יותר את הצעקה "קומוניסטים!" מעבר לים ה- קאריבי.

כיום אין קשרי מסחר בין קובה לבין ארצות-הברית. לגבי האיש הקטן כאן מת- בטא הדבר במחסור של מיצרכים פעוטים יומיומיים. כך, למשל, שעה שישבתי באחד מבתי-הקפה של הבאנה, הבחנתי שסניוריטה יפה להפליא נועצת בי מבטי סקרנות. חיכ- תי לעברה, והיא השיבה בחיוך. אך במה- דה התברר לי שלא קסמי האשיים הם שמשכו את מבטיה הלוהטים, כי אם המאס- טיק שלעסתי. "א-אפשר להשיג מאסטיק עכשיו", הסבירה לי.

פעם אחרת, חזרתי מסוור ארוך באחד הכפרים השיתופיים שהוקמו על האדמה ה- מולאמת. המדריך שנלחה אלי מטעם המכון לזיירות עם העמים, דאג לכל דבר, הוביל אותי לכל מקום שרציתי. היה זה גבר צעיר, גבוה ורוה, שנעצר בשעתו בשל פעילות מחתרתית נגד באטיסטה. באותם

אפשרויות של פלישה, ובלילה שר שירים עליונים על אותו נושא.

ערב אחד הוזמנתי למועדון-לילה קטן אך מפורסם מאוד. קוראים לו בודג'טה זל חזיו, כלומר: המסבאה הקטנה שבאמצע. השם ניתן לה לפני עשרות שנים, על-ידי אורחים שהיו נכנסים לשם, בדרכם מכיכר הקאתראלה העתיקה אל כיכר בית-הנבחרים. מכיון שהמסבאה נמצאת באמצע ה- דרך, זכתה לכינוי זה. כאן מתכנסת ה- בהימה של הבאנה: משוררים, סופרים, אמנים.

אין תזמורת, רק שלושה גברים המנגנים איש-איש על כלי אחר. מנגן הגיטרה הוא גם משורר ידוע. בטוב ליבו בשירה ויין, הוא מחבר שירים חדשים, אשר כעבור יומיים-שלושה הופכים שלאגרים עממיים. אותו ערב, למשל, שר לכבוד האורחים הורים המעטים, שהיו שם, שיר על הפלי- שה, אותו חיבר לפני שבוע. "כאן, חברי", הוא שר בקצב דרום-אמריקאי משכר, "מח- כיים לפלישה... אם מישו ידחוף את האף, תן לו חוק, פידל, תן לו חוק!" ובראדיו מכריז פידל: "כל יום, כל שעה חשובה — ככל שפלישתם תאחר, כך יהיה להם קשה יותר להצליח. כי העם יהיה מאו- מן יותר, מוכן יותר להקביל את פניהם." פקיד הבאנק, שהחליף את הדולארים שלי, משך כלפי מעלה את חגורת-האקדח שלו וענה: "כן, סניור, אנחנו מוכנים!"

לישראלי, הזוכר עדיין את מלחמת הש"ח, נראה כאילו חזר לתלאיב של ימי השיי- רות, היות הנגב וכוכבי-הגרב. צעירים מזו- קנים נושאים אקדחים לתפארת, והמיליציה לובשת את מדיה בשחוף פרטיזאני. אלא שלא רק הדמיון החיצוני עם פלוגות ה- פלמ"ח מספק כאן מוון למחשבה.

מאו יומי הראשון כאן, לא חלתי לש- אול את עצמי: מה היה קורה בישראל,

לולא הסכים הפלמ"ח להתפרק? מה היה קורה, אילו סירבו פלוגות הפלמ"ח להיטמע במשטר הבורלשיט השאולים מן הצבא הבריטי? אילו הרחיבו את מסגרתן גם מ- חוץ למחנותיהן, עד ש"רוח הפלמ"ח" היתה הופכת מסגרת חברתית לכל המדינה?

מה היה קורה אילו סירב יגאל אלון להי- ננע לאולטימאטום של האמריקאים, ולא נסוג מאבו-עג'י? מה היה קורה אילו... ותמיד, תוך אנחה, אני מגיע למסקנה: מן הסתם, היה קורה אצלנו משהו כמו זה הקורה עתה בקובה. מהפכה של באברודוס פלמ"חאים, עם כל האתגר, הסיכויים והסי- כונים הכרוכים בכל מהפכה.

★ ★ ★

דעתו של חרושצ'וב

מי, בעצב, מתנגד לפידל קאסטרו ול- משטרו? בראש וראשונה אפשר למנות את בעלי האחוות האדירות, שרכושם הול- אם. כמעט כולם ברהו לארצות-הברית או למדינה שכנה, מתכננים משם הפיכה חד- שה, אותם אפשר להבין.

מלבדם קיים גורם אדיר: ארצות-הברית. תחילה היתה גישה הצפון-אמריקאים אל פידל קאסטרו חלוקה. דעת-הקהל היתה כי רובה אוהדת לקבוצת המורדים האמיצים, שלחמה בסירה מאסטרנה נגד רודנותו של הסמל-לשעבר, פולגנצו באטיסטה. משטרו של באטיסטה היה מן הרקובים והאכזריים

שוויץ פלמ"חאי
כאשר עמדו בשמירה, ליד שער הבסיס המרכזי